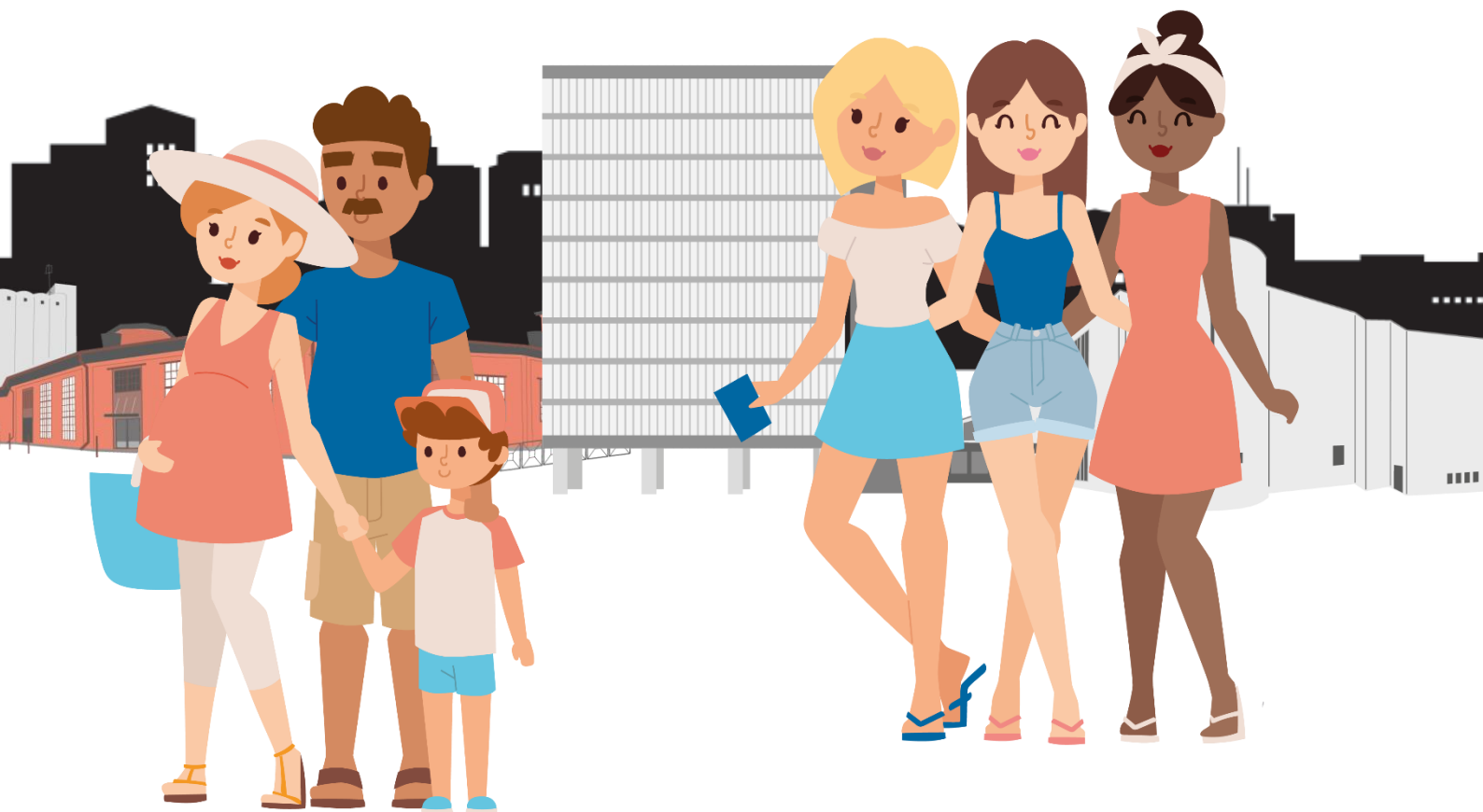

PIEKSÄMÄEN KOTOUTTAMIS- OHJELMA 2021-2024

PIEKSÄMÄKI

Elämäsi asemapaikka

SISÄLLYS

Kotoutumisohjelman lähtökohdat ja tavoitteet	3
1. KOTOUTUMINEN LAINSÄÄDÄNNÖSSÄ	3
1.1 Laki kotoutumisen edistämisestä ja kunnan vastuut	3
1.2 Kotouttamisohjelman sisältö ja tavoite	4
1.3 Maahanmuuttoon liittyviä käsitteitä	5
1.4 Pieksämäen kotoutumistyöryhmä	5
1.5 Kotouttamisohjelman seuranta ja päivitys	5
2. KOTOUTUMINEN JA KOTOUTTAMINEN KÄYTÄNNÖSSÄ	6
2.1 Alkuinfo	6
2.2 Valtakunnallinen perustietoaineisto	6
2.3 Maahanmuuttopalvelu ja pakolaistyö	7
2.4 Alkukartoitus	7
2.5 Maahanmuuttajan kotoutumissuunnitelma	8
2.6 Kotoutumissuunnitelman sisältö	8
2.7 Alaikäisen kotoutumissuunnitelma	9
2.8 Perheen kotoutumissuunnitelma	9
3. MAAHANMUUTTAJAT PIEKSÄMÄELLÄ	9
3.1 Maahanmuuttajaväestön rakenne	9
3.2 Maahanmuuttotyön yhteistyöverkostot	9
3.2.1 Maahanmuuttovirasto	9
3.2.2 Digi- ja väestötietovirasto	10
3.2.3 Kela	10
3.2.4 TE-toimisto	10
3.2.5 Verotoimisto	11
3.2.6 Seurakunnat ja uskonnolliset yhteisöt	11
3.2.7 Hankkeet, järjestöt ja vapaaehtoistoiminta	11
3.3 Kotoutumis- ja suomen kielen koulutus	12
3.4 Tulkkipalvelut	12
3.5 Palvelut Pieksämäellä	12
4. PALVELUT MAAHANMUUTTAJILLE	13
4.1 Kunnan palvelut	13
4.1.1 Asuminen	13
4.1.2 Terveystieteiden ja sosiaalityö	13
4.1.3 Varhaiskasvatus	13
4.1.4 Esiopetus	13
4.1.5 Koulut	14
4.1.6 Nuoriso	14
4.1.7 Liikuntapalvelut	15

4.1.8 Kulttuuripalvelut	15
4.1.9 Kirjastopalvelut.....	15
4.1.10 Seutuopisto	16
4.1.11 Elinkeino- ja työllistämispalvelut	16
LIITE 1: MAAHANMUUTTOASIAT SUOMESSA.....	17
LIITE 2: VAPAAEHTOISTYÖN MUOTOJA (SPR).....	17
LIITE 3: MAAHANMUUTTAJAN ALKUVAIHEEN PALVELUT.....	19
LIITE 4: PIEKSÄMÄELLÄ ASUVAT VIERAIDEN MAIDEN KANSALAISET LÄHTÖMAAN MUKAAN	20
LIITE 5: ULKOMAALAISTAUSTAISEN JA VIERASKIELISEN VÄESTÖN MUUTOKSET v.1990-2019.....	21
LIITE 6: MAAHANMUUTTAJIEN ALKUVAIHEEN OHJAUS - VIRANOMAISET	22
LIITE 7: HYÖDYLLISIÄ SIVUSTOJA	25
LIITE 8: PIEKSÄMÄEN PALVELUT	29

Kotoutumisohjelman lähtökohdat ja tavoitteet

Pieksämäen kunnan kotouttamisohjelman lähtökohtana ja tärkeimpänä tavoitteena on kotoutumisen edistämisestä annetun lain hengen mukainen kaksisuuntaisen kotoutumisen edistäminen. Kotouttamisohjelman tavoitteena on myös edistää hyvien etnisten suhteiden kehitystä, yhdenvertaisuuden toteutumista sekä asukkaiden yhteiskunnallisen yhteenkuuluvuuden tunnetta Pieksämäen seudulla. Onnistuessaan kotoutuminen ja kotouttaminen näkyvät alueellisen vetovoiman kasvuna sekä alueella toimivien yritysten osaavan työvoiman saattavuuden parantamisella ja sitä kautta kilpailukyvyn vahvistamisella.

1. KOTOUTUMINEN LAINSÄÄDÄNNÖSSÄ

1.1 Laki kotoutumisen edistämisestä ja kunnan vastuut

Laki kotoutumisen edistämisestä, josta jäljempänä käytetään yleisimmin käytettyä nimitystä kotouttamislaki (KotoL 30.12.2010/1386), astui Suomessa voimaan 1.9.2011 ja sen tavoitteena on ollut vastata maahanmuutossa viime vuosina tapahtuneeseen kasvuun ja monimuotoistumiseen tukemalla maahanmuuttajien osallisuutta yhteiskunnassa.

Kotoutumislaki koskee kaikkia Suomessa asuvia maahanmuuttajia, joilla on ulkomaalaislaissa (301/2004) tarkoitettu voimassa oleva oleskelulupa Suomessa, joiden oleskeluoikeus on rekisteröity tai joille on myönnetty oleskelukortti ulkomaalaislain mukaisesti. Kotoutumislakia sovelletaan henkilöön riippumatta siitä, millä perusteella hän on Suomeen muuttanut.

Tavoitteena on, että kaikki maahanmuuttajat saavat perustietoa suomalaisesta yhteiskunnasta, työelämästä ja kotoutumista edistävästä palveluista. Laissa panostetaan maahanmuuton alkuvaiheeseen lisäämällä alkuvaiheen tiedottamista sekä maahanmuuttajan neuvontaa ja ohjausta.

Laissa määritellään myös kunnan ja työ- ja elinkeinotoimiston (TE-toimisto), ministeriöiden sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten (ELY-keskus) ja aluehallintovirastojen (AVI) tehtävät ja roolit kotoutumisen edistämisessä. Tämän myötä kotoutumistoimenpiteistä ja -palveluista muodostuu selkeä ja johdonmukainen kokonaisuus, jossa kotouttamispalvelujen tarjonnan lähtökohtana on maahanmuuttajan yksilöllinen palvelutarve ja perheen tilanne.

Kotoutumislaisissa halutaan myös korostaa maahanmuuttajien omaa roolia ja osuutta kotoutumisessa. Tämä tavoite näkyy muun muassa siinä, että kotouttamisen sijaan laissa puhutaan kotoutumisesta. Kotoutuminen on luonteeltaan pitkäkestoista ja jatkuvaa. Varsinainen kotoutuminen tapahtuu vuorovaikutuksessa suomalaisen yhteiskunnan kanssa, keskeisimmin arkipäivän tilanteissa ja lähiyhteisöissä, kuten päiväkodeissa, kouluissa, harrastuksissa ja työpaikoilla.

Työllistymisen edellytysten parantamisen ohella kotoutumislaisissa painotetaan erityisesti toimenpiteitä, joilla tuetaan osallisuutta. Hyvät etniset suhteet ovat tärkeitä koko yhteiskunnalle, sen yleiselle turvallisuudelle ja vakaudelle. Maahanmuuttajien osallistuminen yhteiskunnan toimintaan ja väestöryhmien välisen vuoropuhelun lisääminen ovat sekä kotoutumislain että valtion kotouttamisohjelman läpileikkaavia tavoitteita (lähde: Kotouttaminen.fi).

Kunnalla on yleis- ja yhteensovittamisvastuu maahanmuuttajien kotouttamisen kehittämisestä sekä sen suunnittelusta ja seurannasta paikallistasolla. Kunnan on huolehdittava myös siitä, että

- kunnan palvelut soveltuvat myös maahanmuuttajille,
- maahanmuuttajille laissa tarkoitetut toimenpiteet ja palvelut järjestetään sisällöltään ja laajuudeltaan sellaisina kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää ja
- kunnan henkilöstön osaamista kotouttamisessa kehitetään.

Maahanmuuttajille tarkoitettuja toimenpiteitä ja palveluja voidaan järjestää myös kuntien välisenä yhteistyönä (KotoL 30 §).

Paikallisten viranomaisten on kehitettävä kotouttamista monialaisena yhteistyönä. Yhteistyöhön osallistuvat kunta, työ- ja elinkeinotoimisto ja poliisi sekä kotoutumista edistäviä toimenpiteitä ja palveluja järjestävät järjestöt, yhdistykset ja yhteisöt. Kunta tai useampi kunta yhdessä voi asettaa yhteistyössä paikallisten työmarkkina-, yrittäjä- ja kansalaisjärjestöjen kanssa kotouttamisen suunnittelun ja toimeenpanon kehittämistä sekä etnisten suhteiden edistämistä varten paikallistason neuvottelukunnan (KotoL 31 §).

1.2 Kotouttamisohjelman sisältö ja tavoite

Kotouttamislain mukaan kunnan tai useamman kunnan yhdessä on kotoutumisen edistämiseksi ja monialaisen yhteistyön vahvistamiseksi laadittava kotouttamisohjelma, joka hyväksytään kunkin kunnan kunnanvaltuustossa ja jota tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Ohjelma otetaan huomioon kuntalain (365/1995) 65 §:n mukaista talousarviota ja -suunnitelmaa laadittaessa.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen, työ- ja elinkeinotoimiston, Kansaneläkelaitoksen ja muiden kunnan alueella toimivien viranomaisten on kunnan aloitteesta osallistuttava oman toimialansa osalta ohjelman laadintaan, toteutukseen ja toimeenpanon seurantaan.

Paikalliset maahanmuuttaja-, kansalais-, työntekijä- ja työnantajajärjestöt sekä uskonnolliset yhteisöt voivat tarvittavassa laajuudessa osallistua kotouttamisohjelman laadintaan, toteutukseen ja sen toimeenpanon seurantaan (KotoL 32 §).

Kotouttamislain mukaan kunnan kotouttamisohjelma voi sisältää:

- 1) selvityksen siitä, miten ohjelma kytkeytyy kunnan strategiseen suunnitteluun ja seurantaan;
- 2) suunnitelman siitä, miten kunnan yleiset palvelut toteutetaan maahanmuuttajille soveltuvina sekä suunnitelman erityisesti kotoutumista edistävästä ja tukevista toimenpiteistä;
- 3) tiedon kotouttamisen yhteensovittamisesta vastaavasta kunnan viranomaisesta sekä eri toimenpiteistä vastaavista tahoista;
- 4) suunnitelman lasten ja nuorten kotoutumisen sekä sosiaalisen vahvistamisen edistämisestä;
- 5) suunnitelman työvoiman ulkopuolella olevien ryhmien kotoutumisen ja sosiaalisen vahvistamisen edistämisestä;
- 6) monivuotisen suunnitelman 2 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettujen henkilöiden kuntaan osoittamisesta ja kotoutumisen edistämisestä;
- 7) suunnitelman hyvien etnisten suhteiden ja kulttuurien välisen vuoropuhelun edistämisestä;
- 8) suunnitelman kunnan kotouttamisohjelman seurannasta ja ajan tasalla pitämisestä.

Kunnan kotouttamisohjelmassa voidaan lisäksi määritellä kunnan ja kansalaisyhteiskunnan väliset yhteistyömuodot (KotoL 33 §).

Pieksämäellä tavoitteena on ollut luoda kotouttamisohjelmasta käytännön työkalu alueen viranomais-ten käyttöön, jossa kotouttamistoimet ja eri toimijoiden välinen työnjako on selkeästi kirjattu. Kotout- tamisohjelma voi toimia myös henkilöstön perehdytysmateriaalina maahanmuuttajatyöhön.

1.3 Maahanmuuttoon liittyviä käsitteitä

Maahanmuuttaja – Maasta toiseen muuttava henkilö. Yleiskäsite, joka koskee kaikkia eri perustein maahan muuttavia henkilöitä.

Pakolainen – Ulkomaalainen, jolla on perustellusti aihetta pelätä joutuvansa vainotuksi alkuperän, us- konnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen vuoksi. Pakolaisaseman saa henkilö, jolle jokin valtio antaa turvapaikan tai jonka YK:n pakolaisjärjestö (UNHCR) katsoo olevan pakolainen.

Kiintiöpakolainen – YK:n pakolaisjärjestön (UNHCR) pakolaiseksi katsoma henkilö, jolle on myön- netty maahantulolupa Suomeen pakolaiskiintiön puitteissa.

Turvapaikanhakija – Henkilö, joka hakee suojelua ja oleskeluoikeutta vieraasta valtiosta. Henkilöllä ei ole vielä oleskelulupaa Suomessa.

Paluumuuttaja – Ulkosuomalainen, joka palaa Suomeen. Tällaisella henkilöllä on Suomen kansalaisuus tai suomalaiset sukujuuret.

Perheenjäsen – Henkilö, jonka maahanmuutto perustuu jo Suomessa asuvaan perheenjäseneseen. (www.kotouttaminen.fi/keskeiset-kasitteet)

1.4 Pieksämäen kotoutumistyöryhmä

Pieksämäellä toimii moniammatillinen kotoutumistyöryhmä, jonka jäsenet ovat aktiivisesti mukana kotoutumisohjelman laatimisessa ja tarkistamisessa.

Pieksämäen kotoutumistyöryhmään v.2020 kuuluvat:

- Peruspalvelujohtaja
- Perhepalvelujen tulosaluejohtaja
- Johtava sosiaalityöntekijä
- Opetusjohtaja
- Kulttuuri- ja vapaa-aikajohtaja
- Seutuopiston kielten opetuksen suunnittelijaopettaja
- Lasten ja nuorten hyvinvointikoordinaattori
- TE-toimiston kotoutumisasiantuntija
- Kunnan sosiaalitoimen kotoutumisohjaaja

Nimettyjen edustajien lisäksi työryhmä voi käyttää asiantuntijoita eri osa-alueilta.

1.5 Kotouttamisohjelman seuranta ja päivitys

Kotouttamisohjelmaa tulee päivittää vähintään kerran neljässä vuodessa. Pieksämäen kotouttamistyöryhmä kokoontuu jatkossa tarpeen mukaan, mutta kuitenkin vähintään kerran vuodessa, jolloin tarkistetaan sovittujen toimenpiteiden toteutumista, kunnan maahanmuuttajien sekä maahanmuuttotyön tilanne ja tehdään mahdollisia muutoksia/päivityksiä kotouttamisohjelmaan. Samassa yhteydessä kotouttamistyöryhmä tekee kunnanhallitukselle kehittämis ehdotuksia koskien kotouttamisprosessia sekä kansainvälistymistä ja maahanmuuttostrategiaa. Kotouttamistyöryhmän kutsuu koolle kunnan maahanmuuttoyhdyshenkilö.

2. KOTOUTUMINEN JA KOTOUTTAMINEN KÄYTÄNNÖSSÄ

2.1 Alkuinfo

”Maahanmuuttajalle annetaan tietoa hänen oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan suomalaisessa työelämässä ja yhteiskunnassa. Lisäksi maahanmuuttajalle annetaan tietoa palvelujärjestelmästä ja tämän luvun mukaisista kotoutumista edistävistä toimenpiteistä.

Perustietoaaineisto annetaan kaikille Suomeen muuttaville oleskelulupapäätöksen tiedoksiannon, oleskeluoikeuden rekisteröinnin, oleskelukortin myöntämisen tai kotikunta- ja väestötietojen rekisteröinnin yhteydessä.

Kukin tätä lakia soveltava viranomainen vastaa osaltaan perustietoaaineiston sisällön tuottamisesta ja ajan tasalla pitämisestä. Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa perustietoaaineiston yhteensovittamisesta, kääntämisestä ja jakelusta.” (KotoL 7§)

2.2 Valtakunnallinen perustietoaaineisto

Työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) kotouttamisen osaamiskeskus on tuottanut yhteistyössä TEM:n osarahoittaman InfoFinland -verkkosivuston kanssa **Tervetuloa Suomeen – oppaan**, joka on kotoutumislain mukainen tietopaketti asumisesta ja elämisestä Suomessa. Aineisto on käännetty kahdelletoista Suomessa yleisimmälle maahanmuuttajien kielelle ja opasta jakavat maistraatit, maahanmuuttovirasto ja Suomen lähetystöt ulkomailla. Perustietoaaineisto ja eri kieliversiot löytyvät sähköisenä osoitteesta: <https://tem.fi/tervetuloa-suomeen>

Lisää tärkeää tietoa Suomesta ja oppaan aiheista löytyy **InfoFinlandin** sivulta. InfoFinland palvelee kaikkiaan kahdellatoista kielellä ja antaa tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta ja viranomaisten sekä järjestöjen palveluista. Sivustosta on hyötyä niin maahanmuuttajille kuin heidän kanssaan työskenteleville.

Kotouttamisen osaamiskeskuksen tehtävänä on vahvistaa kotoutumista tukevan työn osaamista. Kotouttamisen osaamiskeskus toimii työ- ja elinkeinoministeriössä osana alueet ja kasvupalvelut -osastoa. Tavoitteena osaamiskeskuksella on tukea maahanmuuttajien kotoutumista edistävää työtä paikallisesti, alueellisesti sekä valtakunnallisesti, jotta kotouttamistyön vaikuttavuutta voidaan lisätä. Näin tuetaan myös maahanmuuttajia ja heidän hyvinvointiaan. Kotouttamisen osaamiskeskus ylläpitää www.kotouttaminen.fi verkkosivua, joka on suunnattu työssään maahanmuuttajia kohtaaville sekä kotouttamisen ja pakolaisten vastaanoton toimijoille. Sivusto on suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Sivu www.kotouttaminen.fi muuttuu syyskuussa 2021 beta.kotouttaminen.fi.

2.3 Maahanmuuttopalvelu ja pakolaistyö

Pieksämäellä maahanmuuttopalvelussa eli työikäisten palveluissa toimii yksi vakinainen kotoutumisohjaaja. Kotoutumisohjaajan työparina toimii työikäisten sosiaalityöntekijä. Kiinteää yhteistyötä tehdään työikäisten sosiaaliohjaajien sekä eri yhteistyötahojen kanssa.

Kotoutumisohjaajan tehtäviä ovat mm.:

Välittää tietoa ja neuvoa kysyjä oikean viranomaisen tai muun tahon luo esim. lupa-asioissa sekä sosiaaliturvaan, opiskeluun, työnhakuun, asuntoon sekä lasten päivähoidon ja kouluun liittyvissä asioissa.

Avustaa lomakkeiden täyttämässä ja muihin asianmukaisiin palveluihin ohjautumisessa.

- toimii alkuvaiheessa myös maahanmuuttajan kieliapuna ajanvarauksissa tai ohjatessaan maahanmuuttajaa viranomaistapaamisiin.
- tekee työikäisten sosiaalityöntekijän kanssa lain mukaisia kunnan alkukartoituksia
- toimii myös viranomaisten sekä paikallisten yrittäjien tukena ja asiantuntijana maahanmuuttoasioissa.
- välittää maahanmuuttajille ajantasaista tietoa kotoutumiseen liittyvissä asioissa
- toimii yhteistyössä alueen viranomaisten kanssa

Pakolaistyössä kotoutumisohjaajan tehtäviä ovat mm.:

- kiintiöpakolaisten sekä kuntapaikoille saapuvien oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden vastaanotto ja siihen liittyvät valmistelut
- matalan kynnyksen neuvontaa pakolaisille ja pakolaistatuksen saaneille turvapaikan hakijoille, sekä arkielämän ohjausta
- toimia yhteistyössä Kelan, sosiaalitoimen, poliisin sekä muiden viranomaisten kanssa pakolaisasioissa
- kiintiöpakolaisten alkukartoituksen ja kotoutumiskoulutuksen koordinointi yhdessä työikäisten sosiaalityöntekijän ja TE-toimiston kanssa sekä luku- ja kirjoitustaitovaiheessa olevien tapauksessa, kunnan vastaavan palvelun tuottajan kanssa
- yhteistyö koulujen ja päiväkotien kanssa pakolaisasioissa
- alueella toimivien järjestöjen ja seurojen koordinointi pakolaistyössä (mm. SPR, seurakunnat)

2.4 Alkukartoitus

Alkukartoituksessa arvioidaan alustavasti maahanmuuttajan työllistymis-, opiskelu- ja muut kotoutumisvalmiudet sekä kielikoulutuksen ja muiden kotoutumista edistävien toimenpiteiden ja palvelujen tarpeet. Alkukartoituksessa selvitetään tätä tarkoitusta varten maahanmuuttajan aikaisempi koulutus, työhistoria, kielitaito sekä tarvittaessa muut työllistymiseen ja kotoutumiseen vaikuttavat seikat.

Työ- ja elinkeinotoimisto käynnistää alkukartoituksen maahanmuuttajalle, joka on julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettu työtön työnhakija. Kunta käynnistää alkukartoituksen maahanmuuttajalle, joka saa muuten kuin tilapäisesti toimeentulotuesta annetun lain mukaista toimeentulotukea. Työ- ja elinkeinotoimisto tai kunta voi käynnistää alkukartoituksen myös sitä pyytäneelle muulle maahanmuuttajalle, jos tämän arvioidaan sitä tarvitsevan.

Työ- ja elinkeinotoimisto tai kunta, joka on järjestänyt alkukartoituksen, ohjaa maahanmuuttajan tarvittaessa saamaan muun viranomaisen tai palvelujen järjestäjän palveluita. Alkukartoituksen perusteella työ- ja elinkeinotoimisto tai kunta arvioi, tarvitseeko maahanmuuttaja kotoutumissuunnitelman. Kotoutumissuunnitelman tarvetta arvioidessa kiinnitetään huomiota siihen, tarvitseeko maahanmuuttaja kotoutumiskoulutusta, omaehtoista opiskelua tai muita toimenpiteitä kotoutumisensa tueksi.

2.5 Maahanmuuttajan kotoutumissuunnitelma

Maahanmuuttajalla on oikeus kotoutumissuunnitelmaan, jos hän on julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettu työtön työnhakija tai jos hän saa muuten kuin tilapäisesti toimeentulotuesta annetun lain mukaista toimeentulotukea. Kotoutumissuunnitelma voidaan laatia myös muulle maahanmuuttajalle, jos hänen arvioidaan alkukartoituksen perusteella tarvitsevan suunnitelmaa kotoutumisen edistämiseksi.

Ensimmäinen kotoutumissuunnitelma on laadittava viimeistään kolmen vuoden kuluttua ensimmäisen oleskeluluvan tai oleskelukortin myöntämisestä taikka oleskeluoikeuden rekisteröimisestä. Ensimmäinen kotoutumissuunnitelma laaditaan enintään yhden vuoden ajaksi.

Maahanmuuttajan kotoutumissuunnitelman kesto määräytyy yksilöllisesti hänen omien tavoitteidensa, työ- ja koulutushistoriansa sekä hänelle suunniteltujen ja tarjottujen toimenpiteiden perusteella. Kotoutumissuunnitelmaan oikeuttava enimmäisaika on kuitenkin kolme vuotta ensimmäisen kotoutumissuunnitelman allekirjoittamisesta. Aikaa voidaan pidentää enintään kahdella vuodella, jos se on perusteltua sen vuoksi, että maahanmuuttaja tarvitsee kotoutuakseen erityisiä toimenpiteitä. Jos kotoutumissuunnitelmaa ei ole tilapäisesti voitu toteuttaa vamman, sairauden, äitiys-, isyys- tai vanhempainvapaan vuoksi tai muusta näihin verrattavasta syystä, kotoutumissuunnitelmaan oikeutavaa enimmäisaikaa voidaan pidentää vastaavasti.

Kunta ja työ- ja elinkeinotoimisto laativat kotoutumissuunnitelman yhdessä maahanmuuttajan kanssa. Perustellusta syystä kunta ja maahanmuuttaja tai työ- ja elinkeinotoimisto ja maahanmuuttaja voivat kuitenkin laatia kotoutumissuunnitelman keskenään. Kunta tai työ- ja elinkeinotoimisto käynnistää alkukartoituksen perusteella kotoutumissuunnitelman laatimisen viimeistään kahden viikon kuluttua siitä, kun maahanmuuttajalle on tehty alkukartoitus.

2.6 Kotoutumissuunnitelman sisältö

TE- toimisto sopii kotoutumissuunnitelmassa maahanmuuttajan kanssa koulutuksesta, työnhausta ja sen tavoitteista sekä työnhakua tukevista ja työllistymistä edistävästä toimenpiteistä ja palveluista. Kunta sopii kotoutumissuunnitelmassa maahanmuuttajan kanssa kotoutumista ja työllistymistä edistävästä kunnan palveluista tai muista toimenpiteistä, jos maahanmuuttaja ei terveydentilansa, ikänsä, perhesyiden taikka näihin rinnastettavien syiden vuoksi voi osallistua kotoutumista tukeviin työvoimapoliittisiin toimenpiteisiin.

Mikäli maahanmuuttaja on saanut oleskeluluvan kansainvälisen suojelun perusteella tai kansainvälisen suojelun perusteella oleskeluluvan saaneen henkilön perheenjäsenenä, TE-toimisto ja kunnan maahanmuuttopalvelut tekevät yhteistyötä ensimmäistä kotoutumissuunnitelmaa laadittaessa.

2.7 Alaikäisen kotoutumissuunnitelma

Kunta laatii alaikäisen maahanmuuttajan kanssa kotoutumissuunnitelman, jos siihen on alaikäisen yksilöllisistä olosuhteista johtuva tarve. Alaikäiselle ilman huoltajaa saapuneelle ja oleskeluluvan saaneelle laaditaan aina kotoutumissuunnitelma. Suunnitelma sovitetaan yhteen perheen kotoutumissuunnitelman ja alaikäiselle laadittavien muiden asiaan liittyvien suunnitelmien kanssa. Kotoutumissuunnitelma laaditaan yhdessä lapsen tai nuoren ja hänen huoltajansa tai edustajan kanssa.

2.8 Perheen kotoutumissuunnitelma

Kunta laatii perheen kotoutumissuunnitelman, jos perheen kokonaistilanne sitä edellyttää. Suunnitelman tarvetta arvioitaessa kiinnitetään erityisesti huomiota lapsen tai nuoren kehitystä tukevan ja ohjaavan vanhemmuuden edellytyksiin ja vanhempien tuen ja koulutuksen tarpeisiin. Perheen kotoutumissuunnitelma laaditaan monialaisena yhteistyönä ja sovitetaan yhteen yksilöllisten kotoutumissuunnitelmien ja perheenjäsenille laadittujen muiden asiaan liittyvien suunnitelmien kanssa.

3. MAAHANMUUTTAJAT PIEKSÄMÄELLÄ

3.1 Maahanmuuttajaväestön rakenne

Maahanmuuttoon johtaneen syyn perusteella maahanmuuttajia voidaan jakaa ryhmiin esimerkiksi seuraavalla tavalla:

- humanitaariset muuttajat, kuten myönteisen oleskelulupapäätöksen saaneet kiintiöpakolaiset ja turvapaikanhakijat
- paluumuuttajat, joilla on suomalaiset sukujuuret
- perheen yhdistämisen perusteella Suomeen muuttaneet
- työperusteiset muuttajat
- opiskelijat

3.2 Maahanmuuttotyön yhteistyöverkostot

3.2.1 Maahanmuuttovirasto

Ulkomaalaisasioista saa parhaiten tietoa Maahanmuuttoviraston verkkosivulta www.migri.fi. Maahanmuuttovirasto toimii sisäministeriön alaisuudessa ja käsittelee ja ratkaisee maahantuloon, maassa oleskeluun, pakolaisuuteen sekä Suomen kansalaisuuteen liittyviä asioita. Lähin Maahanmuuttoviraston toimipiste sijaitsee Kuopiossa.

Maahanmuuttovirasto käsittelee:

- kaikki Suomessa haettavat oleskeluluvat: ensimmäiset, jatko- ja pysyvät oleskeluluvat
- kansalaisuushakemusten ja -ilmoitusten vastaanotto Suomessa
- EU-kansalaisten rekisteröinnit ja heidän perheenjäsentensä oleskelukorttihakemukset
- pakolaisen matkustusasiakirjaan ja muukalaispassiin liittyvät tehtävät ja päätösten tiedoksiantoon liittyviä tehtäviä. (Migri, tiedote 29.6.2016)

3.2.2 Digi- ja väestötietovirasto

Kun maahanmuuttaja muuttaa Pieksämäelle on hänen tärkeä käydä Mikkelin digi- ja väestötietovirastossa ilmoittamassa muutosta ja rekisteröitymässä.

Henkilön täytyy Maahanmuuttoviraston käynnin jälkeen ilmoittautua digi- ja väestötietovirastossa Suomen väestörekisterijärjestelmään. Digi- ja väestötietovirastossa henkilö täyttää ja allekirjoittaa rekisteröinti-ilmoituslomakkeen ja tekee muuttoilmoituksen.

Rekisteröinnin jälkeen maahanmuuttaja saa henkilötunnuksen postissa, jos ei ole saanut sitä jo Maahanmuuttovirastosta. Henkilötunnus on tärkeä Suomessa, sillä sitä tarvitaan esimerkiksi terveyskeskuksessa, Kelassa, pankissa ja palkkoja maksettaessa. Lisätietoa löytyy www.dvv.fi

3.2.3 Kela

Kansaneläkelaitos (Kela) hoitaa Suomessa asuvien sosiaaliturvaa eri elämäntilanteissa.

Suomen sosiaaliturvajärjestelmä perustuu maassa asumiseen. Oikeutta Suomen sosiaaliturvaan voi hakea, kun maahanmuuttaja on saanut oleskeluluvan Suomeen. Jos maahanmuuttaja on oikeutettu Suomen sosiaaliturvaan, Kela lähettää henkilölle kotiin sairausvakuutuskortin, eli Kela -kortin.

Kela -korttia tarvitaan mm. terveyskeskuksessa, sairaalassa, apteekissa, lääkärissä ja hammaslääkärissä. Sosiaaliturvan piiriin kuulumista voi hakea myös Kelan verkkoasiointipalvelujen www.kela.fi kautta.

3.2.4 TE-toimisto

Työvoimapalveluja tarvitsevat Pieksämäen asukkaat asioivat ensisijaisesti Etelä-Savon TE-toimiston Pieksämäen toimipaikassa. Ulkomaan kansalaisen mahdollisuudesta rekisteröityä TE-toimiston työnhakijaksi on säädetty julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (28.12.2012/916) 2 luvun 2 §:ssä. Sen mukaan niiden valtioiden kansalaiset, joilla Suomea velvoittavien, työvoiman vapaata liikkuvuutta koskevien kansainvälisten sopimusten perusteella on oikeus saapua Suomeen hakemaan työtä ja tehdä ansiotyötä ilman työ- ja elinkeinotoimiston työvoimapolitiittista harkintaa, rekisteröidään 1 §:ssä säädetyllä tavalla työnhakijoiksi, jollei näistä sopimuksista muuta johdu.

Jollei Suomea velvoittavista kansainvälisistä sopimuksista muuta johdu, muut ulkomaan kansalaiset ja kansalaisuutta vailla olevat rekisteröidään 1 §:ssä säädetyllä tavalla työnhakijoiksi, jos heillä on oikeus ansiotyöhön myönnetyn oleskeluluvan nojalla eikä oleskelulupaani liity työnantajaa koskevia rajoituksia.

TE-toimisto arvioi maahanmuuttaja-asiakkaansa palvelutarvetta, tekee alkukartoituksen ja laatii niiden perusteella kotoutumissuunnitelman. Mikäli kotoutumisaika on jo päättynyt, asiakkaalle laaditaan työllistymissuunnitelma. Alkukartoitukseen sisältyy suomen kielen lähtötesti, jossa arvioidaan asiakkaan suomen kielen taitotaso ja oppimisvalmiuksia sekä tehdään arvio siitä, minkälaista suomen kielen koulutusta asiakas tarvitsee. Testin tulosten perusteella TE-toimisto ohjaa asiakasta suomen kielen koulutukseen tai muihin palveluihin. Prosessi toteutetaan asiakaslähtöisesti, huomioiden asiakkaalla jo olemassa oleva koulutus ja työkokemus, ammattiosaaminen sekä ammattialansa mahdolliset pätevyyskriteerit.

Lisää tietoa osaamisen kehittämistä tukevista TE-toimiston palveluista löytyy seuraavan linkin kautta: https://www.te-palvelut.fi/te/fi/työnhakijalle/ammatinvalinta_koulutus/index.html

Kotoutumis- ja kieliopintojen lisäksi maahanmuuttajat voivat hyödyntää kaikkia TE-toimiston henkilöasiakkaalle tarkoitettuja palveluja. Muita palveluita ovat esimerkiksi työnvälitys- ja tieto- ja neuvontapalvelut, erilaiset asiantuntija-arvioinnit työkykyyn ja osaamiseen liittyen, ammatinvalinta- ja uraohjaus, valmennukset ja kokeilut, palkkatuki, starttiraha, omaehtoinen koulutus työttömyysetuudella ja työvoimakoulutus.

Lisää tietoa työnhakijoille tarjottavista TE-toimiston palveluista löytyy sivulta: <https://www.te-palvelut.fi/palvelut-työnhakijalle>

Kotoutumispolut aloitetaan usein kielen opiskelulla, jonka jälkeen suunnitellaan jatkopolut joko koulutukseen, työelämään tai työllistymistä edistäviin palveluihin. Joillakin kotoutujilla ja maahan muuttaneilla voi olla tilanne, että nämä polut ei ole mahdollisia ja silloin asiakkaan palveluprosessivastuu siirtyy kunnalle.

3.2.5 Verotoimisto

Kun henkilö aloittaa Suomessa työt, hän tarvitsee verokortin. Verokortin ja henkilötunnuksen pystyy hankkimaan verotoimistosta ja ne tulee toimittaa työnantajalle. Lisätietoa veroasioista löytyy verkkosivulta www.vero.fi.

3.2.6 Seurakunnat ja uskonnolliset yhteisöt

Maahanmuuttajat usein löytävät tiensä ja ovat tietysti myös tervetulleita alueella toimivien eri seurakuntien toimintaan ja tapahtumiin. Pieksämäen ev.lut. ja ortodoksisten seurakuntien yhteystiedot löytyvät nettisivuilta ja liitteestä. Muiden seurakuntien toiminnasta ja tapahtumista voi tiedustella suoraan asianomaisilta. Katoliset seurakunnat ovat mm. Kuopiossa, Oulussa ja Jyväskylässä. Islaminuskosille lähin moskeija toimii Kuopiossa.

3.2.7 Hankkeet, järjestöt ja vapaaehtoistoiminta

Pieksämäen alueella toimii hankkeita, joita mahdollisuuksien mukaan hyödynnetään maahanmuutto-työssä.

Pieksämäellä toimii erilaisia järjestöjä ja yhdistyksiä, jotka toiminnassaan ottavat huomioon maahanmuuttajat. Mm. Punaisen ristin SPR:n ystävätoiminnan painopisteenä on pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden ystävätoiminta, mutta myös muut maahanmuuttajat ovat tervetulleita mukaan toimintaan.

Tavoitteena on tukea erityisesti naisten ja lapsiperheiden kotoutumista yhteistyössä viranomaisten, muiden järjestöjen ja seurakuntien kanssa. SPR:n ystävät ovat mukana uusien pakolaisperheiden vastaanotossa ja mahdollisimman monelle perheelle on tavoitteena löytää nimetyt ystävät. SPR:n moninaiset tehtävät ovat liitteenä.

Lisäksi Pieksämäellä on joukko vapaaehtoisia, jotka toimivat maahanmuuttajien kanssa. Kotouttamistoimissa hyödynnetään aikaisemmin saapuneiden vertaistukea.

3.3 Kotoutumis- ja suomen kielen koulutus

Kotoutumiskoulutuksen tavoitteena on antaa aikuiselle maahanmuuttajalle kielelliset, yhteiskunnalliset ja elämänhallintaan liittyvät valmiudet toimia tasavertaisena yhteiskunnan jäsenenä Suomessa. Kotouttamiskoulutusta toteutetaan Opetushallituksen opetussuunnitelmasuosituksen mukaan. Koulutukset hankitaan kilpailutusten perusteella. TE-toimiston asiakkaana olevat maahanmuuttajat ohjataan pääasiassa työvoimakoulutuksena toteutettavaan kotoutumiskoulutukseen tai omaehtoiseen luku- ja kirjoitustaidon opetukseen. Luku- ja kirjoitustaidottoman koulutuksen järjestää kunta. Pieksämäellä Seutuopisto on järjestänyt Lue ja kirjoita - koulutusta näille maahanmuuttajille.

Kotoutumissuunnitelman piiriin kuuluva työtön maahanmuuttaja voi opiskella työttömyysetuudella tuetusti erilaisissa valmentavissa ja ammatillisissa koulutuksissa.

3.4 Tulkkipalvelut

Viranomaisen on huolehdittava asian tulkitsemisesta tai kääntämisestä, jos maahanmuuttaja ei osaa kielilain (423/2003) mukaan viranomaisessa käytettävää suomen tai ruotsin kieltä taikka hän ei vammaisuutensa tai sairautensa vuoksi voi tulla ymmärretyksi asiassa, joka voi tulla vireille viranomaisen aloitteesta. Viranomainen huolehtii mahdollisuuksien mukaan tulkitsemisesta ja kääntämisestä myös muussa maahanmuuttajan oikeuksia ja velvollisuuksia koskevassa asiassa. Asia voidaan tulkita tai kääntää sellaiselle kielelle, jota maahanmuuttajan voidaan todeta asian laatuun nähden riittävästi ymmärtävän. Viranomaisen tulkitsemis- ja kääntämisvelvollisuus ei koske aineistoa, joka ei vaikuta asian käsittelyyn (KotoL 5 §).

Kunnalle korvataan tulkitsemisesta aiheutuneet kustannukset toteutuneiden kustannusten mukaisesti, kohtuullisen ajan yksilölliset tarpeet huomioiden, kun asian käsittely koskee maahanmuuttajaa, jolle on suojelun tarpeen, maasta poistamisen estymisen tai Ulkomaalaislain 93 §:n mukaan myönnetty oleskelulupa muusta yksilöllisestä inhimillisestä syystä tai humanitaaristen tai kansainvälisten velvoitteiden täyttymisen vuoksi.

Suomen kansalaisuus ei kuitenkaan poista henkilön oikeutta tarvittaessa ymmärtää ja tulla ymmärretyksi omalla äidinkielellään. Tässä huomioidaan yksilölliset seikat sekä tarpeet. Virallisen tulkin käyttäminen viranomaisasioinnissa on myös viranomaisen oikeusturva väärinymmärrystilanteissa.

3.5 Palvelut Pieksämäellä

Maahanmuuttoasioiden sujuva toiminta ja kotoutumisen onnistuminen edellyttävät aktiivista, poikkihallinnollista yhteistyötä eri toimijoiden välillä. Verkostomaista yhteistyötä on syytä tehdä kunnan so-

siaali-, terveys-, sivistys- ja asuntotoimen, työhallinnon ja elinkeinoelämän, Kelan, poliisin, kansalaisjärjestöjen, seurakuntien ja muiden paikallisten tahojen ja viranomaisten ja maahanmuuttajien välillä. Tavoitteena on kannustaa maahanmuuttajia kotoutumaan uuteen kotimaahansa. Niiden henkilöiden, joiden toimeentulon turvaa yhteiskunta, velvollisuus on toimia aktiivisesti oman työllistymisensä ja kouluttautumisensa hyväksi.

4. PALVELUT MAAHANMUUTTAJILLE

4.1 Kunnan palvelut

Kotouttamislain mukaan kunnan on huolehdittava siitä, että kunnan palvelut soveltuvat myös maahanmuuttajille. Tähän Pieksämäen kotouttamisohjelmaan on kirjattu vain ne kunnan palvelut, jotka on suunnattu erityisesti maahanmuuttajille. Kaikki muut kunnan peruspalvelut ovat tietysti tarjolla kaikille kuntalaisille, myös maahanmuuttajille, vaikka niitä ei luetella tässä.

4.1.1 Asuminen

Maahanmuuttajille ei ole erikseen asumispalveluita, Pieksämäen asumisesta löytyy lisätietoja kunnan kotisivuilta. Maahanmuuttajat muuttavat yksityisten omistamiin tai HAKA:n asuntoihin.

4.1.2 Terveystenhuolto ja sosiaalityö

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut järjestetään saman sisältöisinä ja laajuisina kuin kunnan muille asukkaille, ottaen kuitenkin huomioon, mitä laissa maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikan hakijoiden vastaanotosta (1386/2010) säädetään kunnan tehtävistä ja maahanmuuttajan oikeudesta kotouttamissuunnitelmaan ja kotoutumistukeen. Sosiaalipalveluja ei ole suunniteltu erikseen esim. jollekin etniselle ryhmälle vaan palvelutarpeen mukaisesti. Terveystenhuollon palvelut järjestää Pieksämäen kaupunki ja erityissairaanhoidon Mikkelin Essote.

4.1.3 Varhaiskasvatus

Tietoa Suomen varhaiskasvatuksesta 12 eri kielellä löytyy InfoFinlandin verkkosivuilta www.infofinland.fi. Kunnassa asuvilla alle kouluikäisillä lapsilla on oikeus varhaiskasvatukseen. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on tukea lapsen kasvua ja kehitystä tiiviissä yhteistyössä kodin kanssa. Varhaiskasvatuksessa opetellaan mm. ryhmässä toimimista sekä tuetaan leikkien kautta lapsen valmiuksien kehittymistä, jolloin myös lapsen suomen kielen taidot vahvistuvat.

Varhaiskasvatusta tarjotaan perheen tarpeen mukaan osa- tai kokopäiväisenä. Pieksämäellä toimii kunnallisia ja yksityisiä päiväkoteja, ryhmäperhepäiväkoteja sekä omassa kodissa töitä tekeviä perhepäivähoitajia. Tulkkipalveluja käytetään tarpeen mukaan. Lapselle tehdään henkilökohtainen suunnitelma, jossa kirjataan mahdolliset tuen tarpeet.

4.1.4 Esiopetus

Esiopetus valmistaa lasta peruskouluun ja lain mukaan lapsen täytyy osallistua esiopetukseen vuoden ajan, ennen kuin peruskoulu alkaa. Lapsi aloittaa esiopetuksen yleensä sinä vuonna, kun täyttää kuusi vuotta. Vanhemmat ilmoittavat lapsensa esiopetukseen usein alkuvuodesta ja esiopetus alkaa sen vuoden elokuussa. Esiopetus on maksutonta. Esiopetusta annetaan päiväkodeissa ja erillisissä esiopetusryhmissä sekä yhdysluokissa. Jos lapsi tarvitsee huoltajien töiden tai opiskelujen vuoksi täydentävää varhaiskasvatusta esiopetuksen lisäksi, hänelle järjestetään myös varhaiskasvatuspaikka. Lisätietoa ja hakemuslomakkeet löytyvät kuntien sivuilta.

4.1.5 Koulut

Suomessa lapset aloittavat peruskoulun yleensä sen vuoden elokuussa, kun täyttävät 7 vuotta. Kaikilla alle 16-vuotiailla kunnassa asuvilla lapsilla on oikeus perusopetukseen. Perusopetukseen täytyy ilmoittautua. Pääsääntöisesti maahanmuuttajalapsi/nuori on ensimmäisen vuoden valmistavassa opetuksessa. Valmistava opetus kestää yhden lukuvuoden. Sinä aikana oppilaalle annetaan opetusta suomen tai ruotsin kielessä ja perusopetuksen oppiaineissa. Valmistavan opetuksen jälkeen oppilas jatkaa opiskelua tavallisella luokalla. Vieraskielisille järjestettävästä perusopetukseen valmistavasta opetuksesta säädetään perusopetuslaissa (628/1998). Valmistava opetus on tarkoitettu niille maahanmuuttajataustaisille oppilaille, joiden suomen kielen taito ei riitä esi- tai perusopetuksen ryhmässä opiskelemiseen. Opetukseen voivat osallistua sekä vasta maahan muuttaneet, että Suomessa syntyneet maahanmuuttajataustaiset. Käytännössä valmistavaa opetusta annetaan noin vuoden ajan. Maahanmuuttajia opettava opettaja ja rehtori tekevät päätöksen oppilaan saavuttamien taitojen mukaan siitä, tarvitseeko oppilas enemmän kuin vuoden ajan valmistavaa opetusta. Jokaiselle maahanmuuttajataustaiselle oppilaalle laaditaan henkilökohtainen oppimissuunnitelma yhdessä huoltajien kanssa.

Koulujen aamu- ja iltapäivätoiminnassa kunnioitetaan lasten omaa kieli- ja kulttuuritaustaa sekä elämäntapaa ja -arvoja. Eri kulttuureihin tutustumalla voidaan monipuolistaa toimintaa, lisätä ymmärrystä ja vähentää ennakkoluuloja sekä rikastuttaa yhdessäoloa. (Perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteet 2011, OPH2011).

4.1.6 Nuoriso

Nuorisotoimen palvelut

Nuorisotilat Weturi ja Virnu

Nuorisotilat tarjoavat päihteetöntä toimintaa vapaa-ajalle lapsille ja nuorille (alakouluikäisistä 29-vuotiaisiin). Nuorisotilalla voit viettää esimerkiksi aikaa ystävien kanssa, tutustua kantasuomalaisiin nuoriin, askarrella ja pelata eri konsoleilla tai lautapeleillä. Nuorisotilojen toiminta on ilmaista ja vapaaehtoista.

Ohjaamo Pieksämäki

Ohjaamo on kaikille alle 30-vuotiaille tarkoitettu matalankynnyksen paikka. Ohjaamo tarjoaa nuorille luottamuksellista, moniammatillista ja ilmaista neuvontaa sekä tukea elämän eri tilanteisiin, työllistymisestä asumiseen ja kaikkeen siltä väliltä. Ohjaamolla kokoontuu myös nuorten vertaisryhmätoimintoja.

Ohjaamolla päivystävät mm:

Etsivät nuorisotyöntekijät

Nuorten sairaanhoitaja

TE- toimiston palveluiden nuorten asiantuntija

TE-toimiston ammatinvalinnan ja uraohjauksen psykologi

Jalkautuva mielenterveys- ja päihdetyöntekijä
 Sosiaaliohjaaja
 Työtoiminnan palveluohjaaja
 Toisen asteen kuraattori
 Nuorten työpajaohjaaja
 Yritysasiamies
 Nuorten tieto- ja neuvontatyöntekijä
 Kotoutumisohjaaja

Nuorten työpajatoiminta

Nuorten työpajatoiminnalla tuetaan nuoren elämänhallinnan taitoja, sosiaalista vahvistumista ja yhteisöllistä kasvua sekä tekemällä oppimista. Nuorta autetaan löytämään omat vahvuutensa ja tekemään realistinen suunnitelma tulevaisuudestaan. Lisäksi tuetaan hänen kasvuaan yksilönä ja työpaikayhteisön jäsenenä. Nuorten työpajatoiminta antaa varhaista tukea yksilöllisesti ja yhteisöllisesti.

Työpaja tarjoaa nuorelle mahdollisuuden ohjattuun ja tuettuun työntekoon sekä räätälöityyn polkuun koulutukseen, sen loppuun saattamiseen yhteistyössä koulutuksen järjestäjän kanssa tai avoimille työmarkkinoille työllistymisen.

Etsivä nuorisotyö

Etsivä nuorisotyöntekijä on nuorelle luottamuksellinen rinnalla kulkija, joka toimii linkkinä nuorten ja palvelujärjestelmän välillä madaltaen nuorten kynnystä löytää ja saada apua. Pieksämäen etsivän nuorisotyön työmuotoja ovat verkostotyön ja moniammatillisen yhteistyön kehittäminen ja vahvistaminen etsivän nuorisotyön näkökulmasta, lyhytaikaisempi nuorten ohjaus- ja neuvontatoiminta, pienryhmätoiminta, Ohjaamon toiminta, katupartiotyö sekä nettinuorisotyö.

4.1.7 Liikuntapalvelut

Liikuntapalvelujen yhtenä tärkeimmistä tavoitteista on liikunnallisen elämäntavan ja terveyden edistäminen. Kunnan toimesta toimintaa järjestetään lapsille ja nuorille, aikuisväestölle, ikäihmisille ja erityisryhmille yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.

Liikuntatilojen ja alueiden verkosto on Pieksämäellä laaja ja liikuntapalvelut luovat edellytykset liikunnan omatoimiseen ja järjestöjen ohjaamaan harrastamiseen suunnittelemalla ja ylläpitämällä liikunta- paikkoja. Uimahalli ja kuntosaleilla merkitys seudullisena palveluna kaiken ikäisten kansalaisten liikuttajana sekä terveyden ja hyvinvoinnin lisääjänä. Lisäksi Vedenjakajareitistö tarjoaa monipuolista luontomatkailua Pieksämäellä. Reitistö tarjoaa pyöräillen, juosten, meloen reittejä niin seikkailuun kuin luonnossa nauttimiseen. Liikunnan avulla on tavoitteena tukea maahanmuuttajien kotouttamista ja vuorovaikutuksen lisäämistä kantasuomalaisten kanssa.

4.1.8 Kulttuuripalvelut

Kulttuuri on peruspalveluna osa Pieksämäen hyvinvointia, asukasviihtyvyyttä ja alueen elinvoimaisuutta. Tavoitteena on, että kulttuuria löytyy läheltä ja se rakentaa yhteisöllisyyttä. Kulttuuri on palvelua, jota täytyy pystyä käyttämään iästä, toimintakyvystä, elintasosta tai asuinpaikasta riippumatta. Maahanmuuttajien tärkeä osa kotoutumista on tutustua suomalaisen kulttuurin monimuotoisuuteen ja myös säilyttää oma kulttuuri-identiteetti.

Maahanmuuttajien kulttuurinen tausta rikastuttaa myös Pieksämäen kulttuurielämää.

4.1.9 Kirjastopalvelut

Pieksämäen kirjastot kuuluvat kirjastoverkko Lumme. Kaupungin keskustassa sijaitseva kirjasto on kulttuurikeskus Poleenissa. Pieksämäen alueen kirjastot tarjoavat virkistystä ja elämyksiä sekä tukevat kaikenikäisten asiakkaiden lukuharrastusta ja mediataitoja. Kirjastojen käyttö on maksutonta ja kirjastoverkon kirjastoissa voi lainata kirjastokortilla. Aineiston varaaminen kirjastoverkon kirjastoista on maksutonta. Kirjastoissa on asiakkaiden käytössä myös maksuton langaton verkko sekä työasemia, joissa on nettiyhteys.

Kirjastot hankkivat asiakkaiden käyttöön kotimaisen aineiston lisäksi vieraskielisiä aineistoja kuten kirjoja, lehtiä, elokuvia, nuotteja ja musiikkia. Kirjastot tarjoavat myös sähköisiä aineistoja asiakkailleen. Kirjastojen kokoelmiin hankitaan mahdollisuuksien mukaan aineistoja maahanmuuttajien äidinkiellellä.

4.1.10 Seutuopisto

Pieksämäen Seutuopisto tarjoaa kuntalaisille mahdollisuuden itsensä kehittämiseen, monipuoliseen opiskeluun ja harrastamiseen tuottaen näin hyvinvointia ja toteuttaen elinikäistä oppimista. Seutuopiston tarjonta on kohdennettu kaikille pieksämäkeläisille. Toimintakauden alussa maahanmuuttajille on kohdennettu tietty määrä tukiseteleitä, jonka pystyy hyödyntämään johonkin haluamaansa toimintaan. Seutuopisto järjestää maahanmuuttajille omaehtoisia suomen kielen kursseja.

4.1.11 Elinkeino- ja työllistämispalvelut

Pieksämäen kaupungin yrityspalvelut tarjoaa palveluita jo toimiville ja uusille yrityksille sekä palvelee myös henkilöitä, joilla on yritysidea. Kaikki palvelut on tarkoitettu myös maahanmuuttajille. Kaupungin työllisyyspalvelut tukevat etenkin pisimpään työnhakijana olleiden kuntalaisten työllistymistä ja nuorten kesätyöllistymistä. Työllisyyspalveluiden yhteydessä toimii myös työllisyys Hankkeita ja työllistymistä edistävä monialainen yhteistyö, TYP-palvelu.

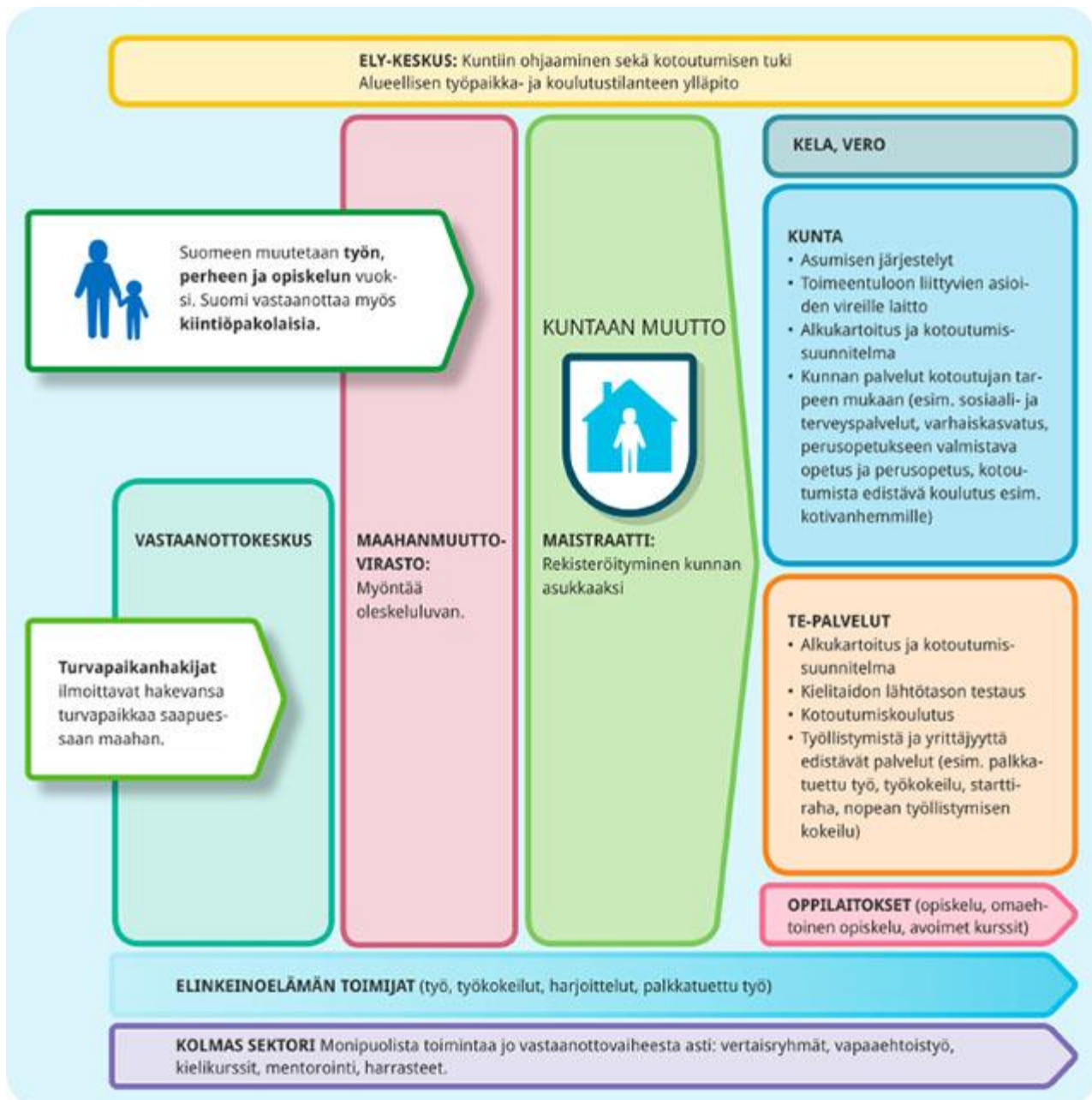
**LIITE 1: MAAHANMUUTTOASIAT SUOMESSA/
vastuunjako oleskelulupa- ja oleskeluoikeutta koskevissa asioissa**

Asia	Vastuuviranomainen
Maahanmuuttopoliittiset linjaukset, toiminnan painopisteet	Sisäministeri ohjaa maahanmuuttopolitiikkaa valtioneuvoston linjausten mukaisesti
Maahanmuuttohallinto- ja politiikka	Sisäministeriö
Maahanmuuttolainsäädännön kehittäminen	Sisäministeriö
Maahanmuuttoviraston tulosohjaus	Sisäministeriö
Viisumi	Ulkoministeriön Edustustot
Ensimmäinen oleskelulupa	Hakemuksen vastaanottaminen ja tunnistautuminen ulkomailla: Ulkoministeriön edustustot Hakemuksen vastaanottaminen ja tunnistautuminen Suomessa: Maahanmuuttovirasto Luvan myöntäminen: Maahanmuuttovirasto
EU-kansalaisen ja häneen rinnastettavan oleskeluoikeuden rekisteröinti	Maahanmuuttovirasto
Työntekijän oleskelulupa	Työvoimapolitiittinen harkinta: Työ- ja elinkeinotoimisto (TE-toimisto) Muut edellytykset: Maahanmuuttovirasto
Elinkeinoharjoittajan oleskelulupa	Elinkeinoon kannattavuuden edellytykset: Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY-keskus) Muut edellytykset: Maahanmuuttovirasto

LIITE 2: VAPAAEHTOISTYÖN MUOTOJA (SPR)

- Asumisen, kaupassa käynnin, liikkumisen yms. apu tarvittaessa
- Asuntojen varustamiseen osallistuminen
- Järjestöjen välisen yhteistyön kehittäminen
- Keräystoiminta yhdessä muiden toimijoiden kanssa (mm. seurakunnat)
- Kotiseutu- ja luontoretket
- Koulun, päiväkotin, harrastuspaikkaan tms. saattaminen
- Lasten ja nuorten harrastuksiin ohjaaminen
- Liikennekäyttäytymisen opettaminen
- Naistenkerhon ja perhekerhon monipuolinen toiminta
- Paikkakuntaan tutustuttaminen
- Pakolaisten vastaanottoon osallistuminen lentokentällä/ lisäalassa
- Perheidentalon toimintaan ohjaaminen
- Perheiden liikuntaharrastuksiin ohjaaminen
- Rasismien vastainen työ
- Ruokakulttuureihin tutustuminen
- SPR eri toimintamuotoihin ohjaaminen (EA, ystävätoiminta, lasten toiminta jne.)
- Suomalaiseen juhlakulttuuriin perehdyttäminen
- Suomen kielen opiskelun tukeminen, mm. Luetaan yhdessä -ryhmä
- Tervetulo- ja muut juhlat
- Tervetulotapaaminen ja -ateria yhdessä aiemmin tulneiden vertaistukihenkilöiden kanssa
- Terveys- ja turvallisuuskasvatus
- Työharjoittelu- ja kesätyöpaikkojen etsimiseen osallistuminen
- Vierailut perheiden/ suomalaisten kodeissa – perheystävätoiminnan käynnistäminen

LIITE 3: MAAHANMUUTTAJAN ALKUVAIHEEN PALVELUT

Lähde: www.kotouttaminen.fi/poikkihallinnollisuus, viitattu 10.12.2020

LIITE 4: PIEKSÄMÄELLÄ ASUVAT VIERAIDEN MAIDEN KANSALAISET LÄHTÖ- MAAN MUKAAN

Tilastokeskuksen tietojen mukaan Pieksämäellä asui 30.12.2019 ulkomaan kansalaisia 338, ulkomailla syntyneitä henkilöitä 500, vieraskielisiä (muuta, kuin suomea tai ruotsia äidinkielenä puhuvia) 476 henkilöä ja ulkomaalaistaustaisia 487. Ulkomaalaistaustaisilla tarkoitetaan tässä muualla, kuin Suomessa syntyneitä henkilöitä, joiden kansalaisuus on muu, kuin Suomi.

	Yhteensä
	Väestö 31.12.2019
ULKOMAAT YHTEENSÄ	487
EUROOPPA	331
Entinen Jugoslavia	13
Entinen Neuvostoliitto	134
Latvia	11
Saksa	14
Turkki	14
Ukraina	20
Venäjä	23
Viro	51
AFRIKKA	20
AMERIKA	...
AASIA	103
Afganistan	21
Filippiinit	13
Irak	10
Syyria	19
Thaimaa	23
OSEANIA	...
Tuntematon	25

HUOM! Kunnittaisien alle 10 henkilön edustamien kansallisuuksien tietoja ei julkaista tietosuoja-
syystä.

LÄHDE: Tilastokeskus, www.stat.fi (Tiedot haettu 10.12.2020)

LIITE 5: ULKOMAALAISTAUSTAISEN JA VIERASKIELISEN VÄESTÖN MUUTOKSET vv.1990-2019

	Ulkomaan kansalaisia	Ulkomailla syntyneitä	Vieraskielisiä	Ulkomaalaistaustaisia
1990	39	130	38	79
1991	67	158	58	107
1992	68	164	62	110
1993	80	172	69	120
1994	84	178	75	126
1995	101	189	91	139
1996	112	204	108	152
1997	128	212	122	165
1998	108	203	113	157
1999	115	206	125	162
2000	125	214	135	177
2001	132	217	144	186
2002	154	232	168	207
2003	157	241	175	213
2004	158	256	199	225
2005	171	274	213	245
2006	179	290	231	261
2007	199	311	254	286
2008	221	343	292	325
2009	245	367	320	344
2010	232	354	303	330
2011	241	377	328	349
2012	253	388	343	362
2013	271	404	363	387
2014	288	430	383	405
2015	304	442	405	413
2016	343	492	457	469
2017	342	491	465	471
2018	355	518	483	493
2019	338	500	476	487

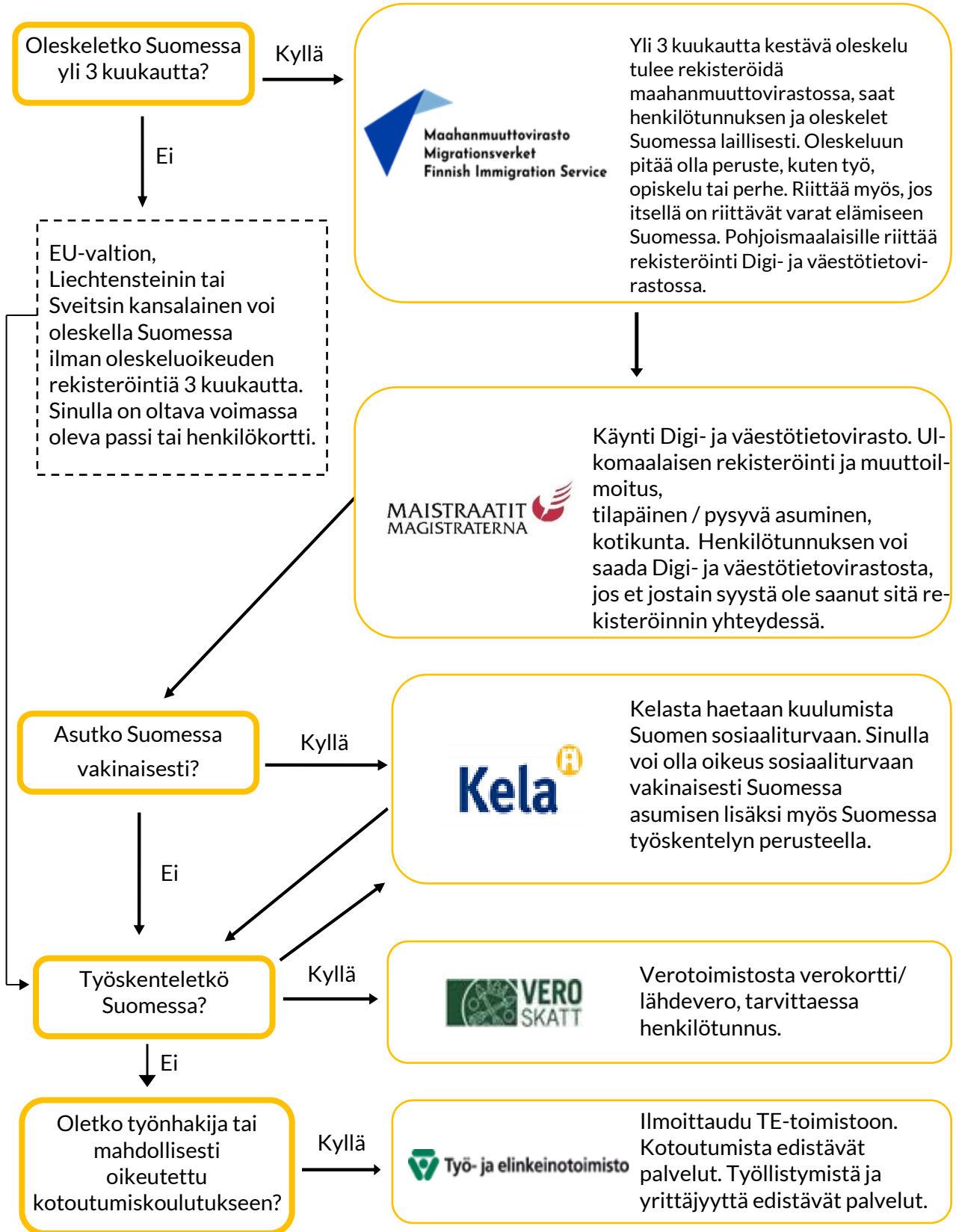
LIITE 6: MAAHANMUUTTAJIEN ALKUVAIHEEN OHJAUS - VIRANOMAISET

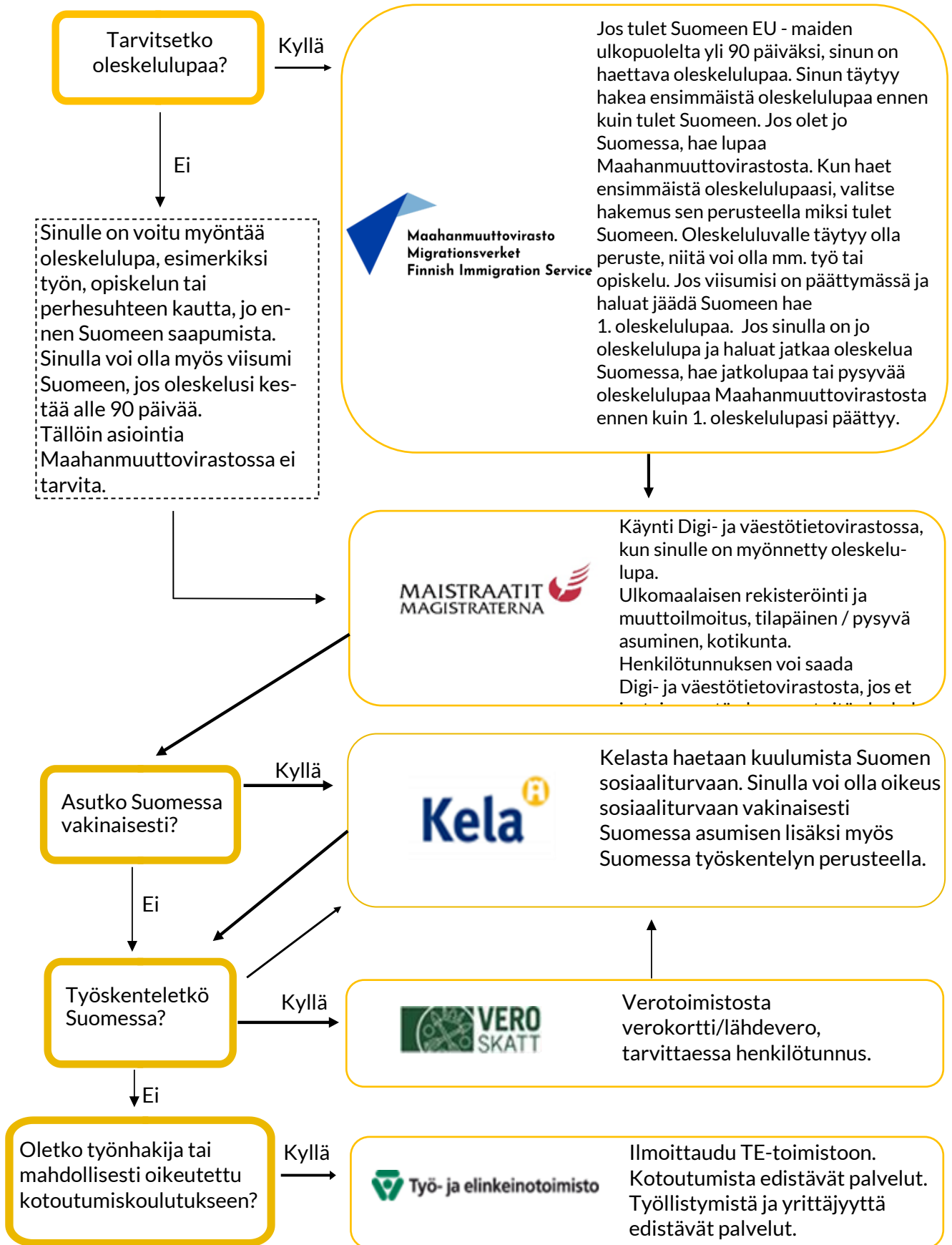
Näiden prosessikaavioiden tavoitteena on opastaa maahanmuuttaja-asiakas oikean viranomaisen luo. Viranomaiset käsittelevät asiat tapauskohtaisesti. Henkilökohtainen käynti on pakollinen.

Pohjana kaavioille: Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen ERKKI – hanke 2009

1. EU/ETA -kansalaiset

EU-valtion, Pohjoismaan, Liechtensteinin tai Sveitsin kansalainen ei tarvitse oleskelulupaa Suomeen.

LIITE 7: HYÖDYLLISIÄ SIVUSTOJA

Pieksämäen maahanmuuttopalvelut – Pieksämäen kaupungin maahanmuuttopalvelut tarjoavat työikäisten yksikössä ohjaus- ja neuvontapalveluja kaikille Pieksämäellä asuville maahanmuuttajille. Työikäisten yksikkö järjestää niin pakolaisten kuin myös työn, perhesiteen ja opiskelun perusteella muutaneiden vastaanoton ja kotouttamisen palvelut. Yhteistyötä tehdään viranomaisten, oppilaitosten, seurakunnan sekä järjestöjen kanssa. www.pieksamaki.fi

InfoFinlandin – Tietoa Suomesta ja suomalaisesta yhteiskunnasta kahdellatoista eri kielellä. www.infofinland.fi.

Kotouttamisen osaamiskeskuksen – ylläpitää verkkosivua, joka on suunnattu työssään maahanmuuttajia kohtaaville sekä kotouttamisen ja pakolaisten vastaanoton toimijoille. Sivusto on suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. www.kotouttaminen.fi

Lastensuojelu.info -sivusto – Lastensuojelun Keskusliiton tuottama sivusto, joka tarjoaa perustietoa lastensuojelusta Suomessa usealla eri kielellä. Se on suunnattu erityisesti maahanmuuttajavanhemmille ja heidän kanssaan työskenteleville ammattilaisille. www.lastensuojelu.info

Maahanmuuttosanakstoa – Kansainvälisen siirtolaisuusjärjestön (IOM) ja Euroopan muuttoliikenneviraston (EMN) laatima kuvitettu juliste maahanmuuttoon liittyvistä keskeisistä termeistä määritelmien. [www.emn.fi/files/1920/100918 EMN-Maahanmuutto.pdf](http://www.emn.fi/files/1920/100918_EMN-Maahanmuutto.pdf)

Maahanmuuttovirasto – maahanmuutto-, turvapaikka-, pakolaisuus- ja kansalaisuusasioissa päättösenteko-organisaatio, joka myös ylläpitää vastaanottojärjestelmää. Tietoa ulkomaalaisten erilaisista oleskeluluvista, sekä myös esimerkiksi turvapaikan hakemisesta, kansalaisuuden saamisesta ja maasta poistamisesta, saa Maahanmuuttoviraston internet-sivuilta. www.migri.fi

Monika-Naiset liitto ry – valtakunnallinen, sosiaalialalla toimiva monikulttuurinen järjestö, joka edistää maahanmuuttajataustaisten naisten tasa-arvoista asemaa ja osallisuutta Suomessa sekä ennaltaehkäisee naisiin kohdistuvaa väkivaltaa. Sivustolta löytyy auttavapuhelin ja verkkopalvelut väkivaltaa tai sen uhkaa kokeneille maahanmuuttajataustaisille naisille. Palvelee usealla eri kielellä. www.monikanaiset.fi/

Moving to Finland – sivustolla on perustietoa suomalaisesta yhteiskunnasta ja arkielämästä, sekä suomen kielen perussanakstoa. Verkkosivusto on tarkoitettu erityisesti Suomeen tuleville kiintiöpakolaisille, www.movingtofinland.fi/tervetuloa.

Nuorisotoimen palvelut

Nuorisotilat Weturi ja Virnu

Nuorisotilat tarjoavat päihteetöntä toimintaa vapaa-ajalle lapsille ja nuorille (alakouluikäisistä 29-vuotiaisiin). Nuorisotilalla voit viettää esimerkiksi aikaa ystävien kanssa, tutustua kantasuomalaisiin nuoriin, askarrella ja pelata eri konsoleilla tai lautapeleillä. Nuorisotilojen toiminta on ilmaista ja vapaaehtoista.

Ohjaamo Pieksämäki

Ohjaamo on kaikille alle 30-vuotiaille tarkoitettu matalankynnyksen paikka. Ohjaamo tarjoaa nuorille luottamuksellista, moniammatillista ja ilmaista neuvontaa sekä tukea elämän eri tilanteisiin, työllistymisestä asumiseen ja kaikkeen siltä väliltä. Ohjaamolla kokoontuu myös nuorten vertaisryhmätoimintoja.

Ohjaamolla päivystävät mm:

Etsivät nuorisotyöntekijät

Nuorten sairaanhoitaja

Te - toimiston palveluiden nuorten asiantuntija

Te - toimiston ammatinvalinnan ja uraohjauksen psykologi

Jalkautuva mielenterveys- ja päihdetyöntekijä

Sosiaaliohjaaja

Työtoiminnan palveluohjaaja

Toisen asteen kuraattori

Nuorten työpajaohjaaja

Yritysasiamies

Nuorten tieto- ja neuvontatyöntekijä

Kotoutumisohjaaja

Nuorten työpajatoiminta

Nuorten työpajatoiminnalla tuetaan nuoren elämänhallinnan taitoja, sosiaalista vahvistumista ja yhteisöllistä kasvua sekä tekemällä oppimista. Nuorta autetaan löytämään omat vahvuutensa ja tekemään realistinen suunnitelma tulevaisuudestaan. Lisäksi tuetaan hänen kasvuaan yksilönä ja työpajayhteisön jäsenenä. Nuorten työpajatoiminta antaa varhaista tukea yksilöllisesti ja yhteisöllisesti. Työpaja tarjoaa nuorelle mahdollisuuden ohjattuun ja tuettuun työntekoon sekä räätälöityyn polkuun koulutukseen, sen loppuun saattamiseen yhteistyössä koulutuksen järjestäjän kanssa tai avoimille työmarkkinoille työllistymisen.

Etsivä nuorisotyö

Etsivä nuorisotyöntekijä on nuorelle luottamuksellinen rinnalla kulkija, joka toimii linkkinä nuorten ja palvelujärjestelmän välillä madaltaen nuorten kynnystä löytää ja saada apua. Pieksämäen etsivän nuorisotyön työmuotoja ovat verkostotyön ja moniammatillisen yhteistyön kehittäminen ja vahvistaminen etsivän nuorisotyön näkökulmasta, lyhytaikaisempi nuorten ohjaus- ja neuvontatoiminta, pienryhmätoiminta, Ohjaamon toiminta, katupartiotyö sekä nettinuorisotyö.

Oikeus.fi verkkosivuilta – Oikeusministeriön esitteitä löytyy eri kielillä mm. rikosten käsittelystä, lähestymiskiellosta, avioliittolaista.

Sinun Eurooppasi verkkosivuilta – käytännön neuvoja ja tietoa kansalaisten ja yritysten oikeuksista ja mahdollisuuksista toisissa EU-maissa.

Suomen ammattiliittojen keskusjärjestö SAK – sivuilta löytyy työelämätietoa 13 eri kielellä. Lisäksi SAK:n julkaisuista löytyy perustietoa työelämästä yhdeksällä eri kielellä sekä maahanmuuttajien työsuhdeneuvonta, joka neuvoo ulkomaalaistaustaisia työntekijöitä suomeksi tai englanniksi, jos heillä on työsuhteeseen liittyviä kysymyksiä tai ongelmia. Maksuton palvelu on avoin kaikille eikä kysyjän tarvitse kuulua ammattiliittoon. www.sak.fi/tyoelama/tietoa-muilla-kielilla

Suomen Mielenterveysseura – perustehtävä on mielenterveyden edistäminen ja ongelmien ehkäisy. Verkkosivut toimivat suomeksi, ruotsiksi, englanniksi, somaliksi, persiaksi ja arabiaksi. Mielenterveysseuran kriisipuhelin tarjoaa keskusteluapua suomeksi, ruotsiksi, arabiaksi ja englanniksi. www.mielenterveysseura.fi/fi

Suomi.fi -verkkopalvelu – tietoa ja palveluja eri tilanteisiin kansalaisille, yrityksille ja yrityksen perustamista harkitseville. www.suomi.fi/etusivu

Suomi taskussa – mobiililaitteilla toimivia lyhyitä videoita, joiden avulla jokainen voi yksilöllisesti oppia suomen kieltä ja toimintakulttuuria ajasta ja paikasta riippumatta www.suomitaskussa.eu/

TE-palvelut – Tietoa uudelle maahanmuuttajalle sivulla on TE-toimistojen kotoutuja-asiakkaille tarkoitettuja videoita kuudella kielellä (arabia, dari, kiina, kurdi/sorani, somali, thai). Ensimmäisessä videossa kerrotaan, mitä TE-toimiston asiakkaana oleminen tarkoittaa ja miten kotoutujan asiakasprosessi pääpiirteissään etenee. Toisessa videossa kerrotaan TE-toimiston asiakkaan oikeudet ja velvollisuudet. Sivun oikeasta reunasta löydät TE-toimiston kotoutuja-asiakkaalle tarkoitetun esitteen neljällä toisella kielellä. <https://www.te-palvelut.fi/fi/tyonhakijalle/tukea-tyollistymiseen/kotoutumispalvelut/tietoa-maahanmuuttajalle>

Työperusteisen maahanmuuton sanastoa – Etelä-Savon ELY-keskuksen julkaisema apuväline kaikille, jotka työssään tai muussa toiminnassaan kohtaavat maahanmuuttoon liittyviä kysymyksiä. Sanasto on aakkosjärjestyksessä ja sisältää sekä työperusteiseen maahanmuuttoon että yleisemmin maahanmuuttoon liittyvää sanastoa. www.doria.fi/handle/10024/87592

Vapaaehtoistyö.fi – yhdistää vapaaehtoistehtävät ja tekijät. Sivulla erilaisia tehtäviä tarjoavat Suomen evangelisluterilaisen kirkon seurakunnat, kunnat ja kaupungit sekä lukuisat järjestöt. Kirjautuneena vapaaehtoisena voit ilmoittautua mihin tahansa sivulta löytämäsi tehtävään. Näet kaikki omien vapaaehtoistehtäviesi tiedot ja voit pyytää niistä itsellesi, vaikka työtodistuksen. www.vapaaehtoistyö.fi/

Väestöliitto – lastenkasvatusvihkosia arabian-, albanian-, burman- (Myanmar), englannin, kurdin- (soranin-), somalin- ja venäjän kielillä sekä selkosuomeksi. Vihkosten tarkoituksena on tukea ja ohjata maahanmuuttajataustaisia vanhempia lastenkasvatukseen liittyvissä kysymyksissä Suomessa www.vaestoliitto.fi/.

LIITE 9: PIEKSÄMÄEN PALVELUT

KUNNAN PALVELUT

Pieksämäen kaupunki

www.pieksamaki.fi

Päivähoito

www.pieksamaki.fi/varhaiskasvatus

Esiopetus

www.pieksamaki.fi/Kasvatus-ja-opetus/Varhaiskasvatuspalvelut/Esiopetus

Nuorisotoimi

www.pieksamaki.fi/po1nt.fi/pieksamaki.fi

Liikunta

www.sportpieksamaki.fi

Kirjastot

www.kirjasto.pieksamaki.fi

Seutuopisto

www.seutuopisto.pieksamaki.fi

Pieksämäen perhepalvelut

pieksamaki.fi/terveys-ja-hyvinvointi/perheiden-palvelut/

Päivystys

Hammaslääkäripäivystys

Neuvola

Perheneuvola

[www.pieksamaki.fi/sosiaali- ja terveyspalvelut](http://www.pieksamaki.fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut)

www.pieksamaki.fi/lapsiperheet

www.pieksamaki.fi/seniorit

www.pieksamaki.fi/vammaiset

www.pieksamaki.fi/mielenteveys

Sosiaalipäivystys, hätäkeskus, puh. 112

MUIDEN VIRANOMAISTEN PALVELUT

Kansaneläkelaitos, KELA

[www.kela.fi /palvelu-ja-asiointipisteet](http://www.kela.fi/palvelu-ja-asiointipisteet)

Maistraatin palvelut

www.dvv.fi

Poliisi

www.poliisi.fi

TE-toimisto

Etelä-Savon TE-toimisto

www.te-palvelut.fi

Verotoimiston toimipaikat

www.vero.fi, Kuopio ja Varkaus

Seurakunnat

www.pieksamaenseurakunta.fi

Pieksämäen ortodoksinen seurakunta

pieksamaki@ort.fi

Pieksämäen helluntaiseurakunta

www.helluntaisrk.fi

Pieksämäen vapaaseurakunta

www.pieksamaenvapaaseurakunta.fi

SPR

www.spr.fi/pieksamaki.fi

Pieksämäen seudun 4H-yhdistys

<http://pieksamaki.4h.fi/>

Maa- ja kotitalousnaiset

www.etela-savo.maajakotitalousnaiset.fi

Neuvokas Toimintakeskus

www.neuvokas.net

OPPILAITOKSET

Pieksämäen kampus-Seurakuntaopisto

www.seurakuntaopisto.fi

Pieksämäen ammattiopisto, Esedu

www.esedu.fi

Ammattiopisto Spesia Pieksämäki

www.spesia.fi

Pieksämäen Diakonia-ammattikorkeakoulu

www.diak.fi